

ПРОБЛЕМА САМОТНОСТІ В СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження. Характерною ознакою нашого з вами соціуму є підняте запитання самотності, яке реалізоване на індивідуальних та суспільних рівнях людської буденності. Самотність є причиною людської відчуженості від процесів суспільства, ліквідування ініціативи громадянського позиціонування себе у соціумі, під час того, як почуття з'єднання та духовної схожості з людьми має сильний вплив на самоактуалізацію особистості [1, с. 15].

Через низький рівень самоконтролю, повною відсутністю соціальних інтеграцій, самотності, відбувається процес підміни реальності в соціумі – віртуальністю, яка, по словам людей, може компенсувати недостатню кількість спокою та душевного комфорту, досягаючи стан єдності [2, с. 8].

Проблему самотності в сучасному глобальному світі досліджували такі науковці як: Арістотель., М. Аврелій., А. Августин., М. Монтень., Б. Паскаль., М. Бердяєв., А. Камю., С. К'єркегор., Е. Фромм, ЛарсФр. Г. Сведсен, Я. Башманівська та інші.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз самотності в умовах сучасного глобалізованого світу.

Об'єкт дослідження: самотність як соціокультурний феномен.

Завдання дослідження: на основі наявних наукових досліджень охарактеризувати проблему самотності в умовах глобалізаційних процесів.

Предмет дослідження: особливості, прояви та подолання самотності в умовах глобалізації.

Дослідження проблеми самотності у вітчизняній та зарубіжній філософській літературі дали зрозуміти, що вона посідає далеко не останнє місце в житті людини, не зважаючи на інші принципи свого буття, наприклад, такі як свобода, сенс життя, щастя, смерть та безсмертя. Перебуваючи у самотності, вона впливає на вироблені особливості сприйняття світу навколо людини, її роль, як соціально активний суб'єкт, та визначає рівень соціально-політичних переконань.

Стан самотності органічно та міцно пов'язаний із буттям в суспільстві, відповідно до чого повстає вагомою соціальною проблемою [3, с. 30].

Було визначено багато ланок еволюції філософських осмислень по темі самотності людини в різні історичні епохи. Наприклад, в час Античності прослідковується розмежування розуміння самотності, як стан деструктивного характеру, та усамітнення – конструктивного (Арістотель та Марк Аврелій) [1, с. 21].

Теоцентризм середньовічної епохи викликав великий процес переосмислення поставлених запитань по проблемам самотності людини в світі. Бог дав сформоване та готове до всього суспільство, та людей, які розкидані по світу наодинці, аби ще ефективніше заохотити їх до об'єднання заради спокійного життя (Аврелій Августин) [1, с. 13].

В епоху Відродження та Нового часу помітно, що відбувається продовження традиції сприйняття усамітнення як позитивного чинника для розвитку духовності людини та її самопізнання. (М. Монтень, Б. Паскаль) [2, с. 15].

Проблема самотності людини наділяє себе особливим значенням у творчості філософів-екзистенціалістів, такі як (М. Бердяєв, А. Камю, С. К'єркегор та ін.) Якщо опиратися на їх погляди, то людина сприймає самоту як елемент страждання, муки, негативу, що виникає в силу переживання, що залежить від відчаю, нестачі живого спілкування та мотивація йти лиш до матеріальних об'єктів цього світу. По цій темі Е. Фромм ставить наголос на тому, що людиною на підсвідомому рівні керує дуже сильний інстинкт – страх, страх залишитися одним та нікому не потрібним, тому єдиною формою для здолання самотності є любов, у якій дві кардинально різних особистості стають одним цілим, зберігаючи свій шарм та власну індивідуальність [3, с. 23].

Не звертаючи увагу на стрімкий технологічний, економічний, матеріальний та інформаційний поступ у двадцятому та двадцять першому столітті, сучасний індивід схильний до обдумування та переживання екзистенційних проблем, наприклад такі як відсутність мети у житті та її сенсу, недостача кохання та дружби, вузькі можливості для самореалізації себе в соціумі, та саме собою – самотність. Остання найбільш відчутно загострюється в умовах глобалізації та необхідних їй процесів [5, с. 22].

Засадою методологічного дослідження є твердження про подвійну сутність людини. По одну сторону барикад, кожна людина являється самотньою індивідуальністю, яка в тій чи певній мірі вимагає усамітнення, а з іншого – намагається здолати самотність шляхом встановлення духовної єдності з іншими. Наступна властивість є цікавішою та сильнішою, а ніж перша, по тій причині, що коли індивідуальність не здатна відчутти єдність разом із соціумом, то вона отримує серйозні пошкодження, які негативно впливають на її психіку [3, с. 9].

Хоча для більшості людей стан самотності визначається як щось негативне, усамітнення є одним із необхідних благ людини для самовідновлення, полеміки та роздумів.

Вміння індивіда відчувати духовну єдність разом з іншими залежить від його соціально-психологічної установки та спонукань до свого виду діяльності, а відтак, проблема самотності йде пліч о пліч разом з соціально-психологічним типом людини. Якщо брати за основу концепцію Е. Фромма – проаналізовано продуктивний та непродуктивний тип орієнтації людини у взаємозв'язку із проблемами, що стосуються самотності [6, с. 14].

Істотною характеристикою індивідів з типом непродуктивної орієнтації характеру являється те, що вони в більшості займають позицію відчуження від суспільства, а тому, переживають стан самотності. Індивіди ж продуктивного типу орієнтації, навпаки, спрямовують всі свої сили на свою життєдіяльність, аби якісно перетворити соціум навкруг себе, відчуваючи духовну єдність з іншими суб'єктами. [5, с. 24]

Можна сказати сміло, що самотність – це дуже складний внутрішній та соціальний стан людини, який характеризується відчуженням індивіда від більшості процесів суспільства та його буття, визначається суттєвим зниженням рівня соціальної активності, емоційною пригніченістю, втратою соціальних контактів та відсутністю духовної спорідненості з іншими суб'єктами діяльності. В свою ж чергу усамітнення – це добровільний та тимчасовий процес уникнення соціальних контактів, на меті якого стоїть активна внутрішня діяльність, яка спрямована на самопізнання та духовний розвиток [4, с. 1].

Одна із основних ознак нашого з вами сучасного світу являється поява віртуального простору та інтернет-мереж. Якщо не брати до уваги значний прогрес у сфері комунікацій, то людина сучасного ладу має схильність до переживання багатьох проблем, які й змушує її шукати психологічний комфорт у віртуальній реальності, яка дає змогу відволіктися від насущних проблем. Однак абсолютне занурення у віртуальний світ та ставивши пріоритети саме на цьому, це грозить не вирішенням проблем, а їх скупченням вдвоє більшому вигляді [6, с. 4].

Встановлено, що егоцентричний спосіб життя, який грозить відчуженістю від соціуму породжує стан самотності, який, зазвичай, несе великий вплив на людину та провокує її на акт самогубства. Е. Фромм аргументує це все тим, що умовою, фундаментальною, яка служить подоланням самотності та запобіганню самогубству є формування відчуття єдності зі світом, яке можливе через почуття любові до нього. А. Камю досліджує можливий взаємозв'язок самогубств разом із абсурдністю буденності людини, враховуючи, що абсурдними є не світ та ні в якому разі не сама людина, а її ставлення до світу та його розуміння [4, с. 45].

Отже, назавжди подолати самотність всередині себе неможливо, тому що життя мінливе, як і ми в ньому, через що й не можна засвідчити факт того, що психічного опустошення більше не станеться. Людині сучасності необхідно зрозуміти природу самотності та отримати від неї задоволення. Особистість, в першу чергу, має бути одарована волею – зсередини, залишаючись в той самий час повноцінним суб'єктом суспільства підтримуючи людську діяльність. Коли ж мова йде про екзистенціальну самотність, це значить те, що необхідно навчитися приймати її як необхідну частину нашого буття, усвідомлюючи та перетворюючи її в усамітнення, яке повертає нам природність.

Список використаних джерел

1. Башманівська Я. В. Проблема самотності людини в соціально-філософському дискурсі ХХ століття. *Вісник Дніпропетровського університету*. Дніпропетровськ, 2019. С. 15-21
2. Башманівська Я. В. Віртуальна реальність як чинник зростаючого усамітнення людини. *Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка*. Житомир, 2017. С. 8-15.
3. Башмановская Я. В. Преодоление социального отчуждения как условие выхода из состояния одиночества. *Вестник Бурятского государственного университета*. 2019. С. 9-30.
4. Башманівська Я. В. Молодіжна самотність як наслідок суспільних трансформацій. *Філософія та соціологія трансформаційного суспільства* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Сімферополь, 2012. 45 с.
5. Башманівська Я. В. Взаємозв'язок віртуальної реальності та самотності людини як соціальна проблема сучасного українського суспільства. *Соціальна робота : шляхи забезпечення ефективності* : матеріали Відкритої регіон. наук.-практ. конф. Луганськ, 2013. С. 22-24.
6. Башманівська Я. В. Загострення екзистенційних проблем людини в кризові періоди розвитку суспільства. *Розвиток сучасного суспільства в умовах глобальної нестабільності* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Одеса, 2014. С. 4-14 .

7. Hnasevych Nadiya. Happiness as a personified value dimension of person. *Щастя та сучасне суспільство* : збірник матеріалів міжнародної наукової конференції (Львів, 20-21 березня 2021 р.). Львів : СПОЛІОМ, 2021. С. 134-136.